

Audit, Control & Governance

Nr. 18 Jaargang 17 weken 41 en 42 2014

Versijnt tweewekelijks, behalve in de weken 28 t.e.m. 32 Afgiftekantoor Brussel X P2A9362

inhoud

PUBLIEKE SECTOR – trends

Onafhankelijke audit van de rekeningen en begrotingen van de Staat 1

Fraude binnen de Vlaamse publieke sector 3

EXTERNE AUDIT – normering

IBR-Mededeling 2014/08: Wetboek van Economisch Recht 5

Europese richtlijn 2011/85/EU

Technische presentaties

Rondetafelgesprek

Academisch gedeelte

TaxWorld.be

PUBLIEKE SECTOR – trends

Onafhankelijke audit van de rekeningen en begrotingen van de Staat

Erwin VANDERSTAPPEN, Diensthoofd Juridische zaken IBR, Algemeen afgevaardigde ICCI, Bedrijfsjurist

De afgelopen maanden berichtten de media onophoudelijk over problemen met onze overheidsfinanciën. Deze actuele thematiek kwam aan bod op de studiedag van 19 september jl. georganiseerd door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) omtrent de onafhankelijke audit van de rekeningen en begrotingen van de Staat. De documentatie kan geraadpleegd worden op de IBR-website¹.

Artikel 3.1. van de Europese richtlijn 2011/85/EU van de Raad van 8 november 2011 tot vaststelling van voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten schrijft voor dat alle subsectoren van de overheid tegen uiterlijk 31 december 2013 dienden te beschikken over betrouwbare en volledige boekhoudstelsels die onderworpen zijn aan interne controle en onafhankelijke audits. In België betreft deze drievoudige vereiste de volgende subsectoren: de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten, de provincies, de gemeenten, de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, de intercommunales, de politiezones, enz.

IBR-studiedag

De voormiddag was gewijd aan een aantal technische presentaties. Na de verwelkoming door de voorzitter van de studiedag, Lieven ACKE, raadslid van het IBR en voorzitter van de Commissie Publieke Sector van het IBR, kwamen achtereenvolgens de volgende topics aan bod: het Europees Systeem van de Rekeningen (ESR) 2010 (Prof. Dr. Johan CHRISTIAENS), het gebruik van de *International Standards on Auditing (ISAs)* in de publieke sector (Marc DE WOLF (Rekenhof), bedrijfsrevisor Fernand MAILLARD en Lieven ACKE), de controle op de uitvoering van de begroting (Lieven TYDGAT (Rekenhof)) en de ontwikkelingen inzake de *International Public Sector Accounting Standards (IPSAS)* en de *European Public Sector Accounting Standards (EPSAS)* (voorzitter van de werkgroep IPSAS/EPSAS van het IBR Patrice SCHUMESCH en Prof. Dr. Adriana TIRON-TUDOR). De voormiddag werd afgesloten met een geanimeerd rondetafelgesprek onder leiding van de IBR-erevoorzitter professor Michel DE WOLF.

Denis BESNARD van Eurostat vatte het namiddagprogramma aan met een uiteenzetting over richtlijn 2011/85/EU in het algemeen en de notie onafhankelijke audits in het bijzonder. Vervolgens gaf Jean-Marc DELPORTE in zijn hoedanigheid van voorzitter van het Instituut van de Nationale Rekeningen een overzicht van de Belgische overheidsboekhouding. De eerste voorzitter van het Rekenhof, Philippe ROLAND, sprak uitvoerig over de onafhankelijkheid van het Rekenhof en stipte terecht aan dat de controle van de Belgische overheidsrekeningen een weg van

¹ https://www.ibr-ire.be/nl/vorming_events/agenda/studiedagen/Pages/Onafhankelijke-audit-van-de-rekeningen-en-begrotingen-van-de-Staat.aspx

Omzetting richtlijn

lange adem is, vermits de omzetting van de richtlijn voorziet in een certificering van de algemene rekeningen van de federale staat en de gemeenschappen en gewesten door het Rekenhof uiterlijk vanaf het begrotingsjaar 2020. Dr. Martin DEES (adviseur Nederlands ministerie van Financiën) en Michel PRADA (voorzitter van de Franse Commissie voor openbare comptabiliteit) gaven een overzicht van de omzetting van de richtlijn in hun land van herkomst, Nederland respectievelijk Frankrijk. Gert DE SMET, directeur-generaal van de FOD Budget en Beheerscontrole deed hetzelfde voor wat België betreft. IBR-voorzitter Daniel KROES sloot de studiedag af en sprak zijn hoop uit dat de verschillende Belgische wetgevende instanties niet tot 2020 zullen wachten om de overheidsrekeningen voor het eerst te onderwerpen aan een onafhankelijke audit uitgevoerd overeenkomstig internationale standaarden.

Persconferentie: Budgettaire noodweer bij de Belgische overheidsfinanciën: meer dan ooit behoefte aan betrouwbare financiële informatie!

Europees Systeem van de Rekeningen (ESR)

Betere kwaliteit en transparantie

In het kader van de studiedag werd een persconferentie¹ georganiseerd. Daniel KROES stelde dat om de komende generaties een nog zwaardere erfenis te besparen, de Belgische overheden en besluitvormers deze budgettaire crisis vandaag moeten aanpakken. Het IBR pleit ervoor om nu, meer dan ooit, te investeren in een betere kwaliteit en transparantie van de overheidsfinanciën.

Investeringsuitgaven in begroting

Volgens het IBR zijn de nieuwe regels die Europa sinds september 2014 oplegt aan overheden een positieve ontwikkeling, maar in de discussie over het dreigende begrotingstekort moet een onderscheid worden gemaakt tussen de lopende overheidsuitgaven enerzijds en de overheidsinvesteringen anderzijds. Een *bonus pater familias* zal lopende uitgaven betalen met lopende inkomsten, maar voor investeringen dient er te worden geleend. Eurostat eist nu dat de overheden deze investeringsuitgaven in hun begroting opnemen. Die eis is terecht omdat alles hier draait rond het nemen van risico's en waarborgen. Aangezien het risico uiteindelijk bij de overheid blijft, is de eis van Europa om dergelijke investeringen ten laste van het budget te nemen ook logisch. Het is verdedigbaar vanuit democratisch oogpunt omdat de werking van komende regeringen gehypothekeerd zou worden door beslissingen van vorige regeringen. Langs de andere kant is dit ook vervelend omdat overheden hun investeringskosten niet mogen afschrijven over de jaren zoals bedrijven dat doen. Investeringskosten dienen immers eenmalig ten laste te komen van de begroting.

De dubbele eis van Europa – een begroting in evenwicht en investeringsuitgaven in de begroting – leidt voor de overheden tot het frustrerende gevoel dat grote investeringen onmogelijk worden gemaakt. Nochtans is investeren in infrastructuurwerken een kerntaak van de overheid en gezien hun significante budgettaire impact dient de aanrekening ervan te gebeuren volgens een eenduidig referentiekader.

ESR-referentiekader

Naar de mening van Lieven ACKE is het ESR een bij verordening en dus in alle lidstaten rechtstreeks toepasselijk vastgesteld referentiekader dat tot doel heeft de 'begrotings-KPI's' (zoals bv. overheidsschuld, begrotingstekort) van de Europese lidstaten op uniforme en betrouwbare wijze vast te stellen. Dit referentiekader evolueert en sinds september 2014 is ESR 95 vervangen door ESR 2010. Deze evolutie lijkt volgens hem meer en meer in de richting te gaan van een aanscherping van de regels. Dit is het geval voor twee onderwerpen die bij uitstek gevoelig zijn vanuit het oogpunt van begroting en schuldgraad, namelijk de invulling van het begrip 'marktproducent' en de bepaling van de voorwaarden waaraan een Publiek-Private Samenwerking (PPS) moet voldoen om ESR-neutraal te zijn. Het is ongetwijfeld moeilijk voor een overheid om beslissingen te nemen wanneer referentiekaders wijzigen en bovendien de mogelijkheid bestaat van een retroactieve interpretatie van de spelregels. Dit neemt niet weg dat van België verwacht wordt dat de spelregels ter goeder trouw worden toegepast. De verwachting van een loyale toepassing van het ESR-referentiekader wordt verwoord in richtlijn 2011/85/EU, die een onafhankelijke controle voorschrijft op de overheidsfinanciën, waarbij het IBR een rol kan spelen.

¹ https://www.ibr-ire.be/nl/het_instituut/actualiteit/pers/Documents/Persbericht-public-sector-NL-DEF.pdf.

**Moderne boekhouding
voor alle
regeringsniveaus****IPSAS/EPSAS: impact voor België**

De afgelopen jaren heeft de Europese Commissie een project opgestart ter invoering van Europese normen voor overheidsboekhouding (EPSAS), geïnspireerd op de internationale standaarden voor jaarrekeningen (IPSAS) met als doelstelling alle regeringsniveaus van de Europese Unie uit te rusten met een moderne boekhouding, gebaseerd op de beste praktijken in de privésector. Dit zal bijdragen tot een beter toezicht op de financiën van de lidstaten op Europees niveau, een grotere transparantie van de overheidsrekeningen en de verstrekking van kwaliteitsvolle boekhoudkundige informatie. Hierdoor kan de impact van beleidsbeslissingen op lange termijn in aanmerking worden genomen, kunnen de overheidsgelden efficiënter worden beheerd en kan een optimale werking van de overheidsdienst en de houdbaarheid van onze overheidsfinanciën in de hand worden gewerkt. Volgens Patrice SCHUMESCH is dit project een unieke kans voor ons land en is het van fundamenteel belang dat het de steun geniet van de beleidsmakers op het hoogste niveau.

**Kwaliteitscontrole
informatie****Naar een versterkte samenwerking met externe controleactoren**

Het is één van de prioritaire taken van Eurostat om de kwaliteit van de gegevens te onderzoeken die aan de basis liggen van de statistische informatie die wordt gebruikt in het kader van de procedure bij buitensporige tekorten, overeenkomstig het methodologisch kader van de nationale rekeningen. De kwaliteit van deze informatie hangt niet enkel af van de wijze waarop zij door statistici wordt verwerkt en de mate waarin zij op de Eurostat-normen is afgestemd, maar ook van de kwaliteit van basisinformatie afkomstig van de boekhouding van de als overheden beschouwde entiteiten, desgevallend aangevuld met andere informatiebronnen. Eurostat ziet er in het bijzonder op toe dat deze gegevens volledig zijn.

**Volledige en permanent
bijgewerkte registers**

Denis BESNARD is van mening dat het van vitaal belang is dat statistici een permanente dialoog met hun gegevensverstrekkers kunnen aangaan. Omdat het daarenboven ook van fundamenteel belang is dat de overheidssector voldoende wordt gedekt, heeft Eurostat de verplichting ingevoerd tot het bijhouden van volledige en permanent bijgewerkte registers. Ten slotte is het duidelijk dat de kwaliteit van de basisgegevens nauw verbonden is met de efficiëntie van de beheersingsprocedures, de audits en de attesteringen, die in de lidstaten in alle onafhankelijkheid worden uitgevoerd voor alle als overheden beschouwde entiteiten. Derhalve pleit Eurostat voor een uitbreiding van de betrekkingen tussen de statistici en de diverse controle- en auditororganen, in het bijzonder het Rekenhof en de bedrijfsrevisoren.

Fraude binnen de Vlaamse publieke sector

Steven MULIER

Fraude, niet meteen een begrip waarmee men als organisatie wenst geconfronteerd te worden. In het kader van het afstudeerreferaat¹ “Fraude binnen de Vlaamse publieke sector” aan de *Antwerp Management School – Forensic Auditing* werd een rondvraag georganiseerd, specifiek naar de Vlaamse publieke sector gericht. In totaal namen 58 van de 695 aangesproken besturen deel aan het onderzoek waaronder diverse intern en extern verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse overheid, gemeenten en provinciebesturen en OCMW’s.

Rondvraag

Hoeveel Vlaamse besturen de afgelopen jaren met een fraudegeval af te rekenen hadden en wat de omvang ervan was, valt moeilijk te becijferen gezien hierover niet openlijk wordt gecommuniceerd en/of omdat het fraudegeval tot dusver niet werd gedetecteerd. Feit is wel dat 22 besturen tijdens het onderzoek hebben aangegeven

---

¹ S. MULIER, “Fraude binnen de Vlaamse publieke sector”, Afstudeerreferaat Forensic Auditing aan de Antwerp Management School 2013-2014. Wie meer informatie wenst te bekomen over het referaat, kan hiervoor terecht via het emailadres auditor@live.be.

Meest geciteerde vormen van fraude

de voorbije vijf jaar met minimum één fraudegeval te zijn geconfronteerd. De meest geciteerde vormen van fraude zijn kasgeldfraude (bv. diefstal van geld uit de kaslade of kluis), onregelmatigheden bij het beheer van budgetrekeningen of rekeningen van bewonersgelden¹, ontvreemding van gemeenschapsgoederen of bedrijfsmiddelen zoals rollend materieel en bouwmaterialen, niet-facturatie van geleverde prestaties (bv. inkomsten uit evenementen, verstrekking van middagmalen, kinderopvang, verhuur van sportterreinen, verkoop van strooizout, onderhoudswerken door medewerkers van de groendienst op privaat domein tijdens de reguliere werkuren, misbruik van tankkaart ...), aanvaarding van (buitenproportionele) relatieschenken en onregelmatigheden bij aanbestedingen. Een kant-en-klaar profiel van de fraudepleger bestaat er evenwel niet.

Fraudepreventie, -detectie en -respons**Risicomanagement****Preventieve maatregelen**

Een belangrijke stap in het proces van fraudepreventie, -detectie en -respons is het systematisch inventariseren, analyseren, evalueren van en adequaat reageren op risico's. Dit proces is beter bekend onder het begrip 'risicomanagement'. Het dient ertoe bij te dragen dat risico's tijdig worden gedetecteerd en gecommuniceerd, zodat de beleidsmakers of het management(team) gepaste acties kunnen ondernemen om de impact van deze risico's te beperken. Enkele mogelijke preventieve maatregelen zijn: uitschrijven van een deontologische code², werkinstructies en procedures en het communiceren van deze procedures naar het personeel toe. Daarnaast spelen ook de organisatiecultuur (in het bijzonder het voorbeeldgedrag van het management), de organisatiestructuur (bevoegdheidsdelegatie, *span/depth of control*) en het personeelsbeleid³ (correcte in-, uit- en doorstroom van mensen, correcte verloning) een essentiële rol. Binnen een veertigtal besturen is er overigens één of zijn er meerdere vertrouwenspersonen aangesteld bij wie medewerkers met ethische vragen en/of ongewenst gedrag terecht kunnen. Voorts blijken 36 van de 58 besturen die aan het onderzoek hebben deelgenomen actief aan risicomanagement te doen. In 17 besturen worden hiertoe periodiek workshops georganiseerd waaraan zowel de leidend ambtenaar, de financieel directeur/beheerder, afdelingshoofden en stafmedewerkers (m.a.w. het managementteam) deelnemen. 16 besturen roepen hiervoor de hulp in van een extern adviesbureau. Het proces wordt doorgaans aangestuurd door de leidend ambtenaar. In 40% van de gevallen dateert de laatste risicoanalyse van maximaal zes maanden terug. 77% van de besturen die nog niet aan risicomanagement doen, wenst het proces dit jaar of binnen een termijn van vijf jaar binnen hun organisatie te initiëren.

Signalen uit interne en externe omgeving

Op het vlak van risico-/fraudedetectie dient men oog te hebben voor de signalen uit de interne en externe omgeving (bv. toename van het aantal klachten, medewerkers die zich plots anders gedragen, toename van bepaalde uitgaven). Bij deze fraudedetectie kan o.m. gebruik gemaakt worden van ratio- en trendanalyses en kan er door de eigen en/of centrale interne-auditdienst een detectie-audit worden verricht. Ook andere instrumenten zoals het systematisch nazicht van dossiers behoren tot de mogelijkheden, al dient men zich daarbij te houden aan de geldende wetgeving.

Toevallige controle

Uit het onderzoek blijkt overigens dat de fraude meestal (47% van de gevallen) toevallig aan het licht komt tijdens een toevallige controle. In 15% van de gevallen werd de fraude gemeld door een klokkenluider of door een klant/leverancier. In 6% van de gevallen stelde de financiële instelling (mogelijke) onregelmatigheden vast en werd het betrokken bestuur hierover ingelicht.

Melding fraude

Ambtenaren die tijdens de uitoefening van hun ambt onregelmatigheden vaststellen, dienen hun hiërarchische overste(n) en/of de procureur des Konings⁴ onmiddellijk hierover te informeren. Doet de medewerker dit niet, dan loopt men het risico dat de fraude blijft aanhouden of zelfs nog uitbreiding neemt. De melding van de onregelmatigheden kan tevens via een ander kanaal geschieden, bv. via de Vlaamse ombudsman, het agentschap Audit Vlaanderen, het virtueel meldpunt Integriteit van de

¹ Vele Vlaamse OCMW's staan in voor het financiële beheer van hun cliënten die niet of niet langer in staat zijn om hun middelen zelf nog te beheren (bv. personen met schulden omwille van een gok-/alcoholverslaving, senioren in een woon- en zorgcentrum zonder familieleden, enz.).

² 55 op de 58 deelnemende besturen blijkt over een deontologische code te beschikken.

³ Sinds eind 2013 gelden er binnen de Vlaamse overheid nieuwe regels op het vlak van de verloning. Zie ook de art. 19 t.e.m. 26 van het decreet betreffende deugdelijk bestuur in de publieke sector.

⁴ Cf. art. 29 van het Wetboek van Strafvordering.

Vlaamse overheid¹, het Rekenhof, de commissaris-revisor, enz. Ook de modale burger, klanten en/of leveranciers kunnen mogelijke onregelmatigheden in hun relatie met de Vlaamse overheid en lokale besturen waarover ze kennis hebben, melden via bv. de Vlaamse Infolijn². In dit laatste geval wordt hun melding onmiddellijk doorgegeven naar het agentschap Audit Vlaanderen. Op basis van een dergelijke melding kan er een administratief onderzoek worden opgestart. Tijdens dit proces worden er gegevens verzameld, gecontroleerd, bewerkt, geanalyseerd en wordt erover gerapporteerd met het oog op waarheidsvinding en/of bewijsvoering op het terrein van juridische/financiële geschillen en/of onregelmatigheden en het geven van preventieve adviezen³.

Communicatie fraude

In de praktijk blijkt er slechts in heel weinig gevallen intern en/of extern gecommuniceerd te worden over fraude. Op die manier wenst men zich te behoeden tegen mogelijke imago schade, procedurefouten of schending van de privacy. De interne communicatie beperkt zich voornamelijk tot het melden van het voorval aan de leidend ambtenaar, het bestuursorgaan (bv. raad voor maatschappelijk welzijn, College van Burgemeester en Schepenen) en in enkele gevallen de directe collega's van de fraudepleger(s). Slechts in een beperkt aantal gevallen wordt de interne-/externe-auditdienst gecontacteerd. Dit laatste gebeurt meestal pas als medewerkers echt geen andere uitweg meer zien. Voor wat de externe communicatie betreft, gaat het om meldingen aan het Rekenhof, de commissaris(-revisor), de minister(s) tot wiens beleidsdomein de entiteit behoort en/of aan de procureur des Konings. Fraudegevallen gepleegd door eigen medewerkers leiden meestal tot het onmiddellijke ontslag. Slechts in een aantal gevallen wordt er een alternatieve (tucht)straf voorzien (bv. overplaatsing naar een andere dienst of afdeling, terugzetting in rang). Klanten die fraude plegen (bv. indienen van valse aangiftes m.b.t. hun domicilie, inkomsten en gezinssamenstelling), lopen het risico dat de sociale dienstverlening t.a.v. hen onmiddellijk wordt stopgezet.

Opvolging

Eenmaal een fraudegeval gedetecteerd en onderzocht werd, dienen de bestuursorganen en het management er blijvend op toe te zien dat de interne procedures en gedragslijnen worden nageleefd, de processchema's systematisch worden bijgewerkt en dat de in het interne controlesysteem gedetecteerde tekortkomingen (adequaat en effectief) worden weggewerkt. Voor zover het bestuur over een interne-auditdienst of -functie beschikt, dient deze functie erop toe te zien dat het management voldoende aandacht besteedt aan de aanbevelingen uit hun auditrapporten. Stellen zij vast dat dit niet of onvoldoende het geval is, dan dienen zij dit te melden aan het auditcomité⁴.

EXTERNE AUDIT – normering

IBR-Mededeling 2014/08: Wetboek van Economisch Recht

Steven DE BLAUWE, Adjunct-adviseur Juridische zaken IBR; Wetenschappelijk medewerker ICCI; Doctorandus en Wetenschappelijk medewerker KU Leuven

Wet van 28 februari
2013

Op 14 juli jl. heeft de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) in zijn Mededeling 2014/08⁵ een algemene uiteenzetting gegeven van het bij wet van 28 februari 2013⁶ ingevoerde Wetboek van Economisch Recht. Dit wetboek omvat maar liefst achttien boekdelen en had tot hoofdbe- trachting een algemeen, duidelijk en duurzaam wettelijk kader uit te wer- ken, waarbij zo weinig mogelijk sectorale regelgeving wordt opgenomen

¹ <http://www.bestuurszaken.be/virtueel-bureau-integriteit>.

² Te bereiken op het gratis telefoonnummer 1700.

³ Cf. vertaling van de definitie van het begrip 'Forensic Audit' (<http://www.thesorafisc.be>).

⁴ Cf. de *performance standards* 2500 'Monitoring Progress' en 2600 'Resolution of Management's Ac- ceptance of Risks' van het Institute of Internal Auditors (IIA).

⁵ <https://www.ibr-ire.be/nl/regelgeving/rechtsleer/mededelingen/Pages/Mededeling-2014-08.aspx>.

⁶ Wet van 28 februari 2013 tot invoering van het Wetboek van Economisch Recht (BS 29 maart 2013).

die vanwege haar aard geen roeping heeft om algemeen van toepassing te zijn.¹

Opzet wetgever

De wetgever wenste via dit wetboek meer bepaald voor een coherente tekst betreffende het economisch recht te zorgen, vertrekkende vanuit een evaluatie van de bestaande situatie, verrijkt met een studie van regels die op het spel staan en voor afschaffing of herwerking in aanmerking komen, en vervolledigd in een duidelijke structuur².

Niet opgenomen in Wetboek Economisch Recht

Om reden van verdeling van de bevoegdheden, werden sommige aspecten van het ondernemingsrecht echter niet opgenomen in het Wetboek van Economisch Recht: het handelsrecht in de enge zin van het woord (Wetboek van Koophandel); het vennootschapsrecht (Wetboek van Vennootschappen); en de regelgeving inzake faillissement en continuïteit van de onderneming.

Achttien boekdelen

Het Wetboek van Economisch Recht is opgebouwd rond de volgende logica.

Boeken I-II Preliminaire bepalingen

- Boek I (Definities): bevat het geheel van het in het wetboek gehanteerde begripkader. Gezien de definities een verklaring inhouden van doorheen het wetboek gehanteerde terminologie, past het hiermee aan te vangen in het wetboek;
- Boek II (Algemene beginselen) omschrijft het toepassingsgebied en bekrachtigt de essentiële basisbeginselen van het economisch recht, nl. het waarborgen van: de vrijheid van ondernemen, de loyaliteit van de economische transacties; en een hoog niveau van bescherming van de consument.

Boek III

Algemene verplichtingen voor de ondernemingen

- Boek III (Vrijheid van vestiging, dienstverlening en algemene verplichtingen van de ondernemingen): omvat de bepalingen die voortvloeien uit de omzetting naar Belgische wetgeving van Richtlijn 2006/123/EG³ (Dienstenrichtlijn). Het bevat tevens de boekhoudkundige verplichtingen van de wet van 17 juli 1975 met betrekking tot de boekhouding van de ondernemingen, die sinds 9 mei 2014 werden opgeheven⁴.

Boeken IV-XII

Regels waaraan de ondernemingen zijn onderworpen

- Boek IV (Bescherming van de mededinging): betreft de voorschriften inzake mededingingsrecht die hoofdzakelijk een aantal correcties met betrekking tot de procedure inhouden opdat een vlottere behandeling van de dossiers door de mededingingsautoriteiten zou gewaarborgd worden.
- Boek V (De mededinging en de prijsevoluties): bevat de regels inzake prijzen.
- Boek VI (Marktpraktijken en consumentenbescherming) omvat de regels inzake:
  - marktpraktijken, door de invoering van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (hierna 'WMPC') in het wetboek; en
  - bescherming van de consument, door de omzetting naar Belgische wetgeving van de Richtlijn 2011/83/EU⁵ (Richtlijn Consumentenrechten).
- Boek VII (Betalings- en kredietdiensten): omschrijft de aanvullende bepalingen inzake de bescherming van de consument in de financiële sector (wetgeving inzake betalingsdiensten en kredietovereenkomsten, zowel consumentenkrediet als hypothecair krediet).
- Boek VIII (Kwaliteit van producten en diensten): bevat de regels die tot doel hebben de kwaliteit van producten en diensten te verzekeren. De verschillende

¹ Parl.St. Kamer 2012-2013, nr. 2543/001, p. 8.

² E. PIETERS, K. BYTTEBIER en R. FELTKAMP, «Le Code de droit économique - Survol du contenu et des principales nouveautés», T.B.H 2014, afl. 4, p. 330.

³ Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt.

⁴ Art. 11 wet 17 juli 2013 (BS 14 augustus 2013) heft de wet van 17 juli 1975 op met als datum van inwerkingtreding 9 mei 2014.

⁵ Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG van de Raad en van Richtlijn 97/17/EG van het Europees Parlement en de Raad.

materieelrechtelijke regels hieromtrent die over diverse wetteksten verspreid zijn, worden samengebracht.

- Boek IX (Veiligheid van producten en diensten): omvat de kaderreglementering van de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van producten en diensten (BS 1 april 1994), ter garantie van de veiligheid van producten en diensten.
- Boek X (Handelsagentuurovereenkomsten, commerciële samenwerkingsovereenkomsten en verkoopconcessies):
  - de wet van 13 april 1995 betreffende de handelsagentuurovereenkomst (BS 2 juni 1995);
  - de wet van 19 december 2005 betreffende de precontractuele informatie bij commerciële samenwerkingsovereenkomsten (BS 18 januari 2006); en
  - de wet van 27 juli 1961 betreffende de eenzijdige beëindiging van de voor onbepaalde tijd verleende concessies van alleenverkoop (BS 5 oktober 1961).
- Boek XI (Intellectuele eigendom): brengt de regels samen inzake uitvindingsoctrooien, aanvullende beschermingscertificaten, kwekersrecht, merken en tekeningen of modellen, auteursrecht en naburige rechten, alsook het recht van de producenten van computerprogramma's, databanken en topografieën van halfgeleiderproducten.
- Boek XII (Recht van de elektronische economie): omvat de bijzondere economische rechtsregels van toepassing op de digitale omgeving en stelt meer bepaald een nieuw juridisch kader vast voor de elektronische archivering, de elektronische aangetekende zending en de elektronische tijdsregistratie.

Diverse bepalingen

Boeken XIII-XVIII

- Boek XIII (Overleg): betreft de bepalingen die de overlegmechanismen organiseren die door de wet worden ingevoerd, zowel tussen de overheid en de economische actoren (diverse belangengroepen), als tussen deze economische actoren onderling.
- Boek XIV (Marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep) omvat de volgende zaken:
  - specifieke bepalingen betreffende de marktpraktijken en de consumentenbescherming voor de beoefenaars van een vrij beroep;
  - omzetting naar Belgische wetgeving van de Richtlijn 2005/29/EG¹; en
  - omzetting naar Belgische wetgeving van de Richtlijn 2011/83/EU² (Richtlijn Consumentenrechten).
- Boek XV (Rechtshandhaving): stelt een meer efficiënte en gecoördineerde procedure vast inzake de opsporing en vaststelling van economische misdrijven, alsook de sancties, en verbetert de positie voor de rechtsonderhorige. Overigens is het boekdeel geïnspireerd op de structuur en gedeeltelijk ook op de inhoud van de WMPC ter zake.
- Boek XVI (Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen): bevat de buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen en vormt de omzetting naar Belgische wetgeving van Richtlijn 2013/11/EU³.
- Boek XVII (Bijzondere rechtsprocedures): behelst de specifieke rechtsregels voor het toepassen van de basisregels van het wetboek, namelijk de vordering tot staking en de groepsvordering. *In concreto* betreft het eigenlijk het merendeel van de bepalingen van de WMPC met betrekking tot de vordering tot staking, alsook de nieuwe regeling rechtsvordering tot collectief herstel die het mogelijk maakt voor een groep consumenten om gezamenlijk een rechtsprocedure op te starten voor schade die ze leden doordat een onderneming een overeenkomst geschonden heeft.
- Boek XVIII (Maatregelen voor crisisbeheer): bevat in hoofdzaak de overname van de maatregelen waarin de artikelen 3 en 4 van de wet van 22 januari 1945 betreffende de economische reglementering en de prijzen (BS 24 januari 1945) voorzien. Het preciseert uitdrukkelijk de voorwaarden die vervuld moeten worden om gebruik te kunnen maken van deze uitzonderlijke maatregelen, evenals

¹ Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt.

² Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad.

³ Richtlijn 2013/11/EU van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2013 betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen en tot wijziging van Verordening nr. 2006/2004 en Richtlijn 2009/22/EG.

de formaliteiten die voldaan moeten worden om hun grondwettelijkheid te verzekeren. Deze voorwaarden beantwoorden de vraag vanaf welk ogenblik de minister die de economie onder zijn bevoegdheid heeft, kan oordelen dat er zich een crisis voordoet die het nemen van ingrijpende maatregelen zoals het verbod van productie, van het te koop aanbieden, export of zelfs van opeising van goederen, rechtvaardigt.

Vier aandachtspunten voor de cijferberoepen

Wet van 17 juli 1975 opgeheven

Boek XIV gericht op beoefenaars vrij beroep

- 1] De wet van 17 juli 1975 met betrekking tot de boekhouding van de ondernemingen werd sinds 9 mei 2014 opgeheven maar aan de tekst is niet geraakt. De bepalingen van deze wetgeving zijn voortaan hoofdzakelijk opgenomen in Boek III van het Wetboek van Economisch Recht. Daarnaast werden de definities van de wet overgenomen in Boek I en de strafsancities in Boek XV. Overtredingen van de boekhoudverplichtingen door bestuurders, zaakvoerders, commissarissen en bedrijfsrevisoren worden gestraft met een sanctie van niveau twee¹ en bij bedrieglijk opzet met een sanctie van niveau vier² (naar analogie met het Sociaal Strafwetboek worden de strafsancities opgedeeld in zes niveaus).
- 2] Ingevolge diverse arresten van het Grondwettelijk Hof³, heeft de wetgever besloten om een specifiek Boek XIV gericht op beoefenaars van een vrij beroep in te voegen, die:
  - uitsluitend de relevante bepalingen van de WMPC opneemt van toepassing op beoefenaars van een vrij beroep voor de intellectuele prestaties kenmerkend aan deze beroepen die zij leveren; en
  - de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen⁴, opheft.
- 3] Voormeld Boek XIV is van toepassing op de activiteiten uitgeoefend door de beoefenaars van een vrij beroep enkel voor zover deze activiteiten specifiek vallen onder de prestaties die kenmerkend zijn voor deze vrije beroepen. De andere door de beoefenaars van een vrij beroep gestelde handelingen worden dus desgevallend geregeld in Boek VI.
- 4] Voormeld Boek XIV betreft een algemene wet met horizontale werking. De bepalingen gelden derhalve onverminderd de meer specifieke en strengere reglementering die hieromtrent bestaat voor beoefenaars van een vrij beroep⁵. Bij wijze van voorbeeld mag de toepassing van de regels over de stilzwijgende verlenging van dienstenovereenkomsten (cf. Boek XIV, Hoofdstuk 9) in geen geval afbreuk doen aan de bepalingen van artikel 130 van het Wetboek van Vennootschappen, op grond waarvan de commissaris (her)benoemd wordt door de algemene vergadering.

¹ De sanctie van niveau 2 bestaat uit een strafrechtelijke geldboete van 26 tot 10.000 euro (Cf. Art. XV.70, derde lid WER).

² De sanctie van niveau 4 bestaat uit een strafrechtelijke geldboete van 26 tot 50.000 euro (Cf. Art. XV.70, vijfde lid WER).

³ GwH 6 april 2011, nr. 55/2011; GwH 15 december 2011, nr. 192/2011; en GwH 9 juli 2013, nr. 99/2013 (beschikbaar op www.const-court.be).

⁴ BS 20 november 2002.

⁵ Dit is een loutere toepassing van de theorie van de "*lex specialis derogat legis generali*". Daarnaast bepalen de voorbereidende werken nader dat deze meer specifieke regelgevingen evenwel enkel van toepassing zullen zijn voor zover zij in overeenstemming zijn met de wet, daaronder begrepen het Europees recht, en dat bij wijze van voorbeeld, een volledig reclameverbod strijdig zou zijn met artikel 8 van Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 inzake elektronische handel.

colofon

Redactie: L. Barrezele, F. Keulemans, L. Kordel, T. Lowyck. **Werkten mee aan dit nummer:** S. De Blauwe, S. Mulier, E. Vanderstappen, . **Eindredactie:** Marijke Aerts. **Nieuwsbrief Audit, Control & Governance** is een uitgave van Kluwer – www.kluwer.be. **Verantwoordelijke uitgever:** Hans Suijkerbuijk, Raghen Business Park, Motstraat 30, B-2800 Mechelen. **Kluwer klantenservice:** tel. 0800 40 300 (gratis oproep) – +32 15 78 76 00 (vanuit het buitenland), fax 0800 17 529, e-mail: info@kluwer.be. ISSN: 1780-7689 © 2014 Wolters Kluwer Belgium NV. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.